

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آینه معرفت

(فصلنامه علمی - پژوهشی فلسفه و کلام اسلامی)

سال پانزدهم، شماره ۴۲/ بهار ۱۳۹۴

صاحب امتیاز:

دانشگاه شهید بهشتی

دانشکده الهیات و ادیان

مدیر مسئول:

دکتر حسن سعیدی

سر دبیر:

دکتر محمدعلی شیخ

مدیر داخلی:

دکتر زکریا بهارنژاد

اعضای هیئت تحریریه به ترتیب الفبا:

دکتر محمد ابراهیمی ورکیانی (استادیار دانشگاه شهید بهشتی)، دکتر سیدعلی اکبر افجه‌ای (استاد دانشگاه علامه طباطبایی)، دکتر رضا اکبریان (استاد دانشگاه تربیت مدرس)، دکتر محسن جوادی (دانشیار دانشگاه قم)، آیت‌الله دکتر سیدحسن سعادت مصطفوی (دانشیار دانشگاه امام صادق)، دکتر حسن سعیدی (دانشیار دانشگاه شهید بهشتی)، دکتر محمدعلی شیخ (استاد دانشگاه شهید بهشتی)، دکتر منوچهر صانعی (استاد دانشگاه شهید بهشتی) دکتر قربان علمی (دانشیار دانشگاه تهران)

همکاران علمی این شماره به ترتیب الفبا:

دکتر زکریا بهارنژاد، دکتر ابراهیم دادجو، دکتر اسماعیل دارابکلایی، دکتر مریم سالم، دکتر مرتضی سمنون، دکتر میثم سفیدخوش، دکتر سیدمحمد اسماعیل سیدهاشمی، دکتر عبدالله صلواتی، دکتر قربان علمی

مترجم چکیده‌ها:

دکتر محمدرضا عنانی سراب

ویراستار:

فروغ کاظمی

صفحه‌آرا:

مریم میرزایی

نشانی: تهران، اوین، دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده الهیات و ادیان، دفتر مجله کد پستی: ۱۹۸۳۹۶۳۱۱۳

www.sbu.ac.ir/maaref/ayenehmarefat
E-Mail: ayenehmarefat@sbu.ac.ir

تلفکس: ۲۲۴۳۱۷۸۵   تلفن: ۲۹۹۰۲۵۲۷
چاپ و صحافی: چاپخانه دانشگاه شهید بهشتی

در تاریخ ۹۱/۱۰/۲۵ طی نامه ۲۰۵۱۳۹/۳/۱۸ رتبه علمی پژوهشی فصلنامه آینه معرفت توسط کمیسیون نشریات وزارت علوم و تحقیقات و فناوری تمدید اعتبار شده است.

فصلنامه آینه معرفت در سایت زیر به طور تمام متن قابل بازیابی است:

www.ISC.gov.ir

پایگاه استنادی علوم جهان اسلام

سال نشر: ۱۳۹۴

توجه: مسئولیت مطالب و نظریات مطرح شده در مقاله‌های این فصلنامه بر عهده نویسندگان آن است و چاپ آنها به معنای تأیید آنها نیست.

راهنمای نگارش مقالات

از نویسندگان محترم تقاضا می‌شود از ارسال مقالاتی که مطابق شیوه‌نامه نیست، خودداری فرمایند؛ صرفاً مقالاتی مورد ارزیابی قرار می‌گیرند که مطابق شیوه‌نامه نگاشته شده باشند.

۱. مشخصات نویسنده: نام و نام خانوادگی، مرتبه علمی و سازمان متبوع صاحب اثر (مؤلف / مترجم)، نشانی دقیق پستی و الکترونیکی و تلفن تماس در پایان مقاله آورده شود.
۲. تصمیم‌گیری در مورد چاپ مقاله‌ها توسط هیئت تحریریه و دو داور متخصص صورت می‌پذیرد.
۳. مقاله در نشریه دیگر چاپ نشده یا همزمان برای سایر مجلات ارسال نشده باشد.
۴. مقالات دانشجویان در مقطع تحصیلات تکمیلی در صورتی برای داوری ارسال خواهد شد که نام استاد راهنما نیز ذکر شده باشد.
۵. موضوع مقالات: مقاله‌های ارسالی مرتبط با زمینه‌های تخصصی فلسفه و کلام اسلامی به یکی از سه زبان فارسی، انگلیسی و عربی پذیرفته می‌شود.
۶. اجزای مقاله: عنوان مقاله، چکیده فارسی و انگلیسی، کلید واژه‌ها، مقدمه، متن، نتیجه، ارجاعات توضیحی، منابع؛ مقاله در کادر مشخص شده مجله (راست، چپ و پایین ۴/۵ سانتیمتر و بالا ۶ سانتیمتر) و قلم زر ۱۳، حداکثر ۲۵ صفحه - تنظیم شود.
۷. دریافت مقاله فقط از طریق سامانه پند، سامانه مدیریت نشر به آدرس www.scj.sbu.ac.ir امکان پذیر است.
۸. معادل اصطلاحات و اعلام بلافاصله پس از اصطلاح یا نام در داخل پرانتز آورده شود.
۹. اعلام ناآشنا اعراب گذاری شود.
۱۰. منبع تبدیل سال‌ها از هجری به میلادی یا بالعکس: وستنفلد، فردیناند و ادوارد ماہلر، تقویم تطبیقی هزار و پانصد ساله هجری قمری و میلادی، مقدمه و تجدیدنظر از حکیم‌الدین قریشی، تهران، فرهنگسرای نیاوران، ۱۳۶۰.
۱۱. در پایان مقاله، نخست ارجاعات توضیحی آورده می‌شود که صرفاً شامل توضیحات ضروری است نه ارجاع به منابع.
۱۲. شیوه ارجاع به منابع: به جای ذکر منابع در زیرنویس یا پایان مقاله، در پایان هر نقل قول مستقیم یا غیرمستقیم مراجع مربوط، به این شکل داخل پرانتز قرار داده شود: (نام خانوادگی مؤلف، صفحه). چنانچه بیش از یک اثر از مؤلف ذکر شود، منبع به این شکل ارائه گردد: (نام خانوادگی مؤلف، عنوان مقاله یا کتاب، صفحه).

۱۳ فهرست الفبایی منابع (فارسی و غیر فارسی جدا):

- کتاب:

نام خانوادگی، نام (نویسنده)، عنوان کتاب، شماره جلد، نام مترجم یا مصحح و غیره، محل نشر، نام ناشر، سال نشر.

- مقاله:

الف) چاپ شده در مجموعه یا دایرةالمعارف:

نام خانوادگی، نام (نویسنده)، «عنوان مقاله»، نام مترجم، عنوان مجموعه یا دایرةالمعارف، اهتمام کننده، محل نشر، نام ناشر، سال نشر، صفحه‌ها.

ب) چاپ شده در مجلات:

نام خانوادگی، نام (نویسنده)، «عنوان مقاله»، نام مترجم، نام مجله، دوره یا جلد، شماره (فصل / ماه و سال)، صفحه‌ها.

ج) چاپ شده در روزنامه:

نام خانوادگی، نام (نویسنده)، «عنوان مقاله»، نام مترجم، نام روزنامه، شماره (روز و ماه و سال)، صفحه.

- سند:

نام سازمانی که سند در آنجا نگهداری می‌شود، شماره پرونده، شماره سند.

لطفاً میزان تحصيلات، رتبه و پایه علمی، محل کار دانشگاهی، شماره تلفن منزل و محل کار، تلفن همراه، نشانی، شماره کد یا صندوق پستی و پست الکترونیک خود را در برگه‌ای مجزا همراه مقاله ارسال نمایید.

فهرست مطالب

۷	امکان تحصیل معرفت اطلاقى و نفس الامرى در حکمت متعالیه، محمدنجاتی - احمد بهشتی - یاسر سالاری	
۸	تعریف مابعدالطبیعه براساس موجود بما همو موجود از دیدگاه فارابی (براساس الجمع بین رأیی الحکیمین، البرهان، إحصاء العلوم، أغراض مابعدالطبیعة و تعلیقات)، لیلا کیان خواه	
۹	مقایسه دیدگاه سروش در باب تجربه نبوی و وحی شناسی سینوی، علیرضا نادری - سید محمد اسماعیل سیدهاشمی	
۱۰	تحلیل و بررسی تفسیر اشعری و صدرائی از حقیقت کلام خداوند، محسن پیرهادی - محمد رضا کریمی والا	
۱۱	ملکوت از منظر قرآن و آثار اعتقاد به آن، اسماعیل دارابکلایی - سید مجتبی جلالی	
۱۲	ابتکار فیض کاشانی در تبیین نظریه امر بین الامرین، علیرضا فارسی نژاد - علیرضا زارعی	
۱۳	بررسی تطبیقی ماهیت روح القدس و کارکردهایش از دیدگاه فیلون و پولس، طاهره محمدیان عمرانی - رضا گندمی نصرآبادی	
	<i>The Possibility of Acquiring Absolute Thing-in-Itself Knowledge in Transcendental Wisdom, Mohammad Nejadi-Ahmad Beheshti-Yaser Salari</i>	16
	<i>Farabi's Definition of Metaphysics Based on Being Qua Being (Derived from Al-Jam' 17 bayna ra'yay al-'akimayn, al- Borhan, , Iḥṣā' l-'ulūm , Aghrāḍ and Ta'liqat), Leila Kiankxah</i>	
	<i>A Comparative Study of Soroush's Views on Prophetic Experience and the Avicennian Study of Divine Revelation, Ali Reza Naderi-Sayed Mohammad Esmail Sayed Hashmei</i>	18
	<i>Analysis of Ashari's and Sadraei's Interpretation of the Reality of Divine Word, Mohsen Pirhadi- Mohamad Reza Karimi Valla</i>	19
	<i>Celestial World as Introduced in the Holy Quran and the Effects of Belief in Its Reality, Esmail Darabaklāii- Seyed Mojtāba Jalali</i>	20
	<i>Faiz Kashani's Initiative in His Delineation of Meliorism Theory, Ali Reza Farsinezhad- Ali Reza Zarei</i>	21
	<i>A Comparative Study of The Holy Spirit and Its Functions from Philo's and Paul's Perspectives, Tahereh Mohammadian Emrani- Reza Gandomi Nasrabadi</i>	22

فصلنامه فلسفه و کلام اسلامی آینه معرفت
دانشگاه شهید بهشتی، بهار ۹۴

Research Journal of Islamic Philosophy and
Theology of Shahid Beheshti University
کد مقاله: ۴۰۰۷

امکان تحصیل معرفت اطلاق و نفس الامری در حکمت متعالیه

محمد نجاتی*
احمد بهشتی**
یاسر سالاری***

چکیده

ملاصدرا در قبال مسئله امکان تحصیل معرفت اطلاق و نفس الامری برای نفس، دو رویکرد کاملاً متفاوت دارد. وی در نگرش عام، بنابر مشرب قوم، توانایی نفس انسان در شناخت حقایق اشیا را مورد تردید قرار می‌دهد. صدرالمتألهین در نگرش خاص به جهت تأکید بر ماهیت وجودی و کمالی ادراکات نفس و وحدت آنها با نفس در حین ادراک، به ارائه تبیین در این خصوص می‌پردازد. از دیدگاه صدرای توفیق نفس در ادراک ظواهر و اعراض اشیا ناشی از حدوث جسمانی و حساست وجودی آن است. وی تعالی و اشتداد نفس را مرهون فرایند وحدت آن با ادراکات وجودی اش می‌داند. ملاصدرا معتقد است به هر میزان که نفس در فرایند وحدت با ادراکاتش گسترش بیشتری یابد؛ به همان میزان از شواغل و حجاب‌های معرفتی تعالی یافته و در نتیجه خواهد توانست از ظواهر اشیا عبور کرده ادراکاتی مأخوذ از کنه و ملکوت اشیا را تحصیل نماید.

کلید واژه‌ها: علم، وحدت، نفس، اشتداد.

mnejati1361@yahoo.com

* عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس
** عضو هیئت علمی دانشگاه تهران
*** عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان

تاریخ پذیرش: ۹۴/۱/۲۴

تاریخ دریافت: ۹۳/۹/۱۷

فصلنامه فلسفه و کلام اسلامی آینه معرفت

دانشگاه شهید بهشتی، بهار ۹۴

کد مقاله: ۴۷۰۵

تعریف مابعدالطبیعه بر اساس موجود بماهوموجود از دیدگاه فارابی (بر اساس الجمع بین رأیی الحکیمین، البرهان، إحصاء العلوم، أغراض مابعدالطبیعة و تعلیقات)

لیلا کیان خواه*

چکیده

فارابی در آثار خود دارای سه دیدگاه در ارائه تعریف مابعدالطبیعه است که دو دیدگاه وی بر اساس موجود بماهوموجود ارائه شده و در این مقاله بررسی شده است. فارابی در دیدگاهی که مبتنی بر دو کتاب الجمع بین رأیی الحکیمین و البرهان است، موجود بماهوموجود را موضوع فلسفه یا حکمت می‌داند که مشتمل بر الهیات، طبیعیات، ریاضیات و علم سیاست یا علم اخلاق است. این دیدگاه که در بردارنده نوعی تفسیر ابتدایی از اصطلاح موجود بماهوموجود است، ریشه در نظریات اسکندر افروزی در شرح مابعدالطبیعه دارد. اسکندر نیز در شرح مابعدالطبیعه با وجودی که به نظر می‌رسد که در برخی موارد، تفسیر دقیقی از موجود بماهوموجود ارائه می‌کند ولی در نهایت، حکمت با موضوع موجود بماهوموجود را مشتمل بر اقسامی می‌داند که حکمت به معنای دقیق کلمه با موضوعیت موجودات الهی و نیز طبیعیات با موضوعیت موجودات طبیعی از جمله این اقسام‌اند. دیدگاه نهایی فارابی در تعریف بر اساس موجود بماهوموجود با اندکی تفاوت، در سه اثر إحصاء العلوم، أغراض مابعدالطبیعه و تعلیقات متمرکز است. فارابی در إحصاء العلوم که هر چند به پختگی دو اثر دیگر نیست، برخلاف کتاب الجمع و البرهان تشخیص می‌دهد که مباحث موجود بماهوموجود متعلق به دانشی در عرض طبیعیات، ریاضیات و علم مدنی است و در رساله أغراض که به طور اختصاصی در آن به شرح و تبیین تعریف مابعدالطبیعه بر اساس موجود بماهوموجود و موضوع و بخش‌هایی می‌پردازد، این دیدگاه را به اوج خود می‌رساند. وی در تعلیقات، هماهنگ با رساله أغراض، به تعریف و موضوع مابعدالطبیعه پرداخته و تبیین و تفسیر دقیق‌تری را از اصطلاح موجود بماهوموجود ارائه می‌دهد. کلید واژه‌ها: فارابی، مابعدالطبیعه، الهیات، فلسفه، البرهان، الجمع بین رأیی الحکیمین، إحصاء العلوم، أغراض مابعدالطبیعة و تعلیقات.

leilakiankhah@gmail.com

* عضو هیئت علمی مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران

این مقاله برگرفته از طرح پژوهشی با عنوان «تعریف و موضوع مابعدالطبیعه نزد فارابی و ابن سینا» در مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران است.

تاریخ پذیرش: ۹۴/۳/۳۰

تاریخ دریافت: ۹۴/۳/۱۲

فصلنامه فلسفه و کلام اسلامی آینه معرفت
دانشگاه شهید بهشتی، بهار ۹۴

Research Journal of Islamic Philosophy and
Theology of Shahid Beheshti University
کد مقاله: ۴۰۹۶

مقایسه دیدگاه سروش در باب تجربه نبوی و وحی شناسی سینی

علیرضا نادری *

سیدمحمد اسماعیل سیدهاشمی **

چکیده

طی دو دهه اخیر به دنبال آشنایی اندیشمندان مسلمان با الهیات جدید مسیحی و به منظور تبیین برخی مسائل الهیاتی نظریات جدیدی در باب وحی در فضای فکری و فرهنگی جامعه ایران مطرح شده که یکی از این نظریات با عنوان تجربه نبوی بیان و صورت بندی شده است، صاحب این نظریه مدعی است که این نظریه بدیع نیست و از فیلسوفانی نظیر فارابی و ابن سینا اخذ شده است، برای ارزیابی این ادعا نخست آرای ابن سینا در باره وحی بازخوانی شده و سپس به مقایسه نظرات این دو متفکر پرداخته ایم. به نظر می رسد به رغم شباهت های قابل مشاهده در مقدمات تقریر سروش از نظریه تجربه نبوی با آرای ابن سینا، تفاوت عمده در این است که ابن سینا هرگز از این مقدمات، بشری بودن وحی و خطاپذیری آن را نتیجه نگرفته است.

کلید واژه ها: وحی، نبوت، ابن سینا، تجربه نبوی.

alirezan32@gmail.com
m-hashemy@sbu.ac.ir

* دانشجوی دکترای حکمت متعالیه پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
** عضو هیئت علمی دانشکده الهیات و ادیان دانشگاه شهید بهشتی

تاریخ پذیرش: ۹۴/۳/۲۴

تاریخ دریافت: ۹۳/۲/۱۸

فصلنامه فلسفه و کلام اسلامی آینه معرفت
دانشگاه شهید بهشتی، بهار ۹۴

Research Journal of Islamic Philosophy and
Theology of Shahid Beheshti University
کد مقاله : ۳۹۸۱

تحلیل و بررسی تفسیر اشعری و صدرائی از حقیقت کلام خداوند

محسن پیرهادی*
محمدرضا کریمی‌والا**

چکیده

یکی از اوصاف خداوند که در قرآن کریم به آن اشاره شده صفت تکلم است. اندیشمندان مسلمان، در پی پاسخی مستدل به پرسش از حقیقت کلام خداوند، مباحثی را مطرح کرده‌اند که در این میان اندیشه فخررازی و نظریه ملاصدرا از ژرف نگری خاصی برخوردار است و نوشتار پیش رو به هدف مقایسه و ارزیابی این دو نظریه تدوین شده است. فخررازی کلام حقیقی را معانی قائم به نفس متکلم دانسته با تأکید بر غیریت این معانی از اراده و علم و حقیقت مستقل بودنشان در نفس انسانی، آیات قرآن را به عنوان بهترین اماره بر تکلم خداوند معرفی می‌کند. اما ملاصدرا با این تلقی که کلام، انشای چیزی است که بر نهان متکلم دلالت کند، اظهار می‌دارد که کلام الهی شامل تمام موجودات و افعال خداوند بوده و خداوند به این اعتبار متکلم است. وی در تبیین مراتب کلام الهی، عالم امر را کلام اعلی، عالم نفس را کلام اوسط و عالم تشریح را کلام نازل خداوند معرفی می‌کند. با وجود اتفاق نظر فخررازی و ملاصدرا در کلام لفظی و وجود مرتبه دیگری برای کلام، اما در کیفیت و خصوصیات آن مرتبه، اختلاف نظر دارند. در این مقاله، علاوه بر احراز جامعیت نظریه صدرالمتألهین، این نتیجه حاصل شد که منطوق برخی آیات قرآن کریم و روایات با تبیین صدرایی سازگاری بیشتری دارد. کلیدواژه‌ها: کلام الهی، فخررازی، ملاصدرا، حقیقت کلام، کلام نفسی، کلام لفظی.

m.pirhadi22@gmail.com
r.karimivala@qom.ac.ir

* دانش آموخته مدرسی معارف اسلامی دانشگاه قم
** عضو هیئت علمی دانشگاه قم

تاریخ پذیرش: ۹۴/۲/۲۱

تاریخ دریافت: ۹۳/۱۱/۱۷

فصلنامه فلسفه و کلام اسلامی آینه معرفت

دانشگاه شهید بهشتی، بهار ۹۴

Research Journal of Islamic Philosophy and
Theology of Shahid Beheshti University

کد مقاله: ۴۰۹۹

ملکوت از منظر قرآن و آثار اعتقاد به آن

اسماعیل دارابکلایی*

سیدمجتبی جلالی**

چکیده

از جمله معارفی که قرآن ما را با آن آشنا می‌سازد، وجود ساحت‌های معنوی برای عالم است، که از آن به عالم ملکوت یاد شده است. براساس این نظریه عارفان و فیلسوفان صدرایی و اشراقی برای هر موجودی ملکوتی قائل شده‌اند. از منظر اهل لغت، حکمای صدرایی و اشراقی، عرفا، کتاب مقدس و تفاسیر و روایات، ملکوت به معنای باطن و حقیقت عالم است طوری که احاطه خداوند بر این باطن حاکی از انتساب اشیا به وی و ربوبیت و قدرتش بر موجودات است که این امر حاکی از امکان شناخت این عالم بوده و به نظر کامل‌ترین راه برای شناخت عالم ملکوت راه تفکر و عمل توأمان است. از دیدگاه هستی‌شناسانه «ملکوت» عالم وسیعی است که مشتمل بر ارواح موجوداتی بوده که در عالم امکان مستقرند و هر یک از آنها دارای درجات مختلفی هستند. از اهداف و دغدغه‌های اصلی پژوهش حاضر می‌توان به امکان شناخت و قابلیت اثبات این آموزه قرآنی و لزوم ایمان به آن و آثار دانستنش نظیر آثار معرفتی و لوازم اعتقادی پذیرش آن در انسان‌شناسی، کمال و گرایش‌های اخلاقی اشاره نمود. از دستاوردها و لوازم هستی‌شناسی ملکوت می‌توان به این موارد اشاره کرد: ۱. فرمانبرداری موجودات ملکوتی از اوامر و نواهی الهی؛ ۲. عاری شدن نفس از علائق مادی بر اثر ارتباط با ملکوت؛ ۳. تفاضل انسان بر فرشتگان در سلوک ملکوتی؛ ۴. تجسم اعمال؛ ۵. تسبیح عمومی موجودات در عالم. همچنین از آثار ایمان به ملکوت در نگرش‌های تربیتی اخلاقی می‌توان به: ۱. نقش ایمان به ملکوت در تعالی انسان؛ ۲. ملکوت و پاداش اعمال؛ ۳. مقام یقین؛ ۴. تسلیم و عبودیت در قبال حق تعالی اشاره نمود.

کلیدواژه‌ها: ملکوت، باطن، مرتبه وجودی، انسان، تکامل.

* عضو هیئت علمی دانشکده الهیات و ادیان دانشگاه شهید بهشتی

** دانشجوی دکتری دانشگاه شهید بهشتی

فصلنامه فلسفه و کلام اسلامی آینه معرفت
دانشگاه شهید بهشتی، بهار ۹۴

Research Journal of Islamic Philosophy and
Theology of Shahid Beheshti University
کد مقاله: ۴۵۹۳

ابتکار فیض کاشانی در تبیین نظریه امر بین الامرین

علیرضا فارسی نژاد*
علیرضا زارعی**

چکیده

مقاله حاضر با بررسی مسئله جبر و اختیار از دیدگاه فیض کاشانی، به این نتیجه رسیده که وی طرفدار نظریه امر بین الامرین است، اما تبیینی که از این نظریه ارائه نموده با تبیین دیگران متفاوت است؛ او برای تبیین این نظریه، قائل به یک نظریه ابتکاری با عنوان «تفویض اختیار به انسان» شده و به رغم تلاش برای نفی جبر و تفویض و اثبات امر بین الامرین به نظر می‌رسد به نوعی به نظریه تفویض نزدیک شده است هرچند تفویض مورد نظر او ظاهراً با نظریه تفویض مصطلح متفاوت است؛ چرا که نظریه تفویض به معنای استقلال انسان در افعال ارادی خود و نفی خالقیت و فاعلیت خداوند نسبت به آن افعال است در حالی که نظریه «تفویض اختیار به انسان» بنا بر ادعای صاحبش با خالقیت و فاعلیت خداوند منافاتی ندارد؛ زیرا همان‌گونه که خداوند قدرت دارد بنده را مجبور بر کاری کند، قدرت دارد اراده و اختیار را به او تفویض کند و این نه تنها با عمومیت خالقیت و قضا و قدر الهی منافات ندارد بلکه مؤکد آن نیز است.

کلیدواژه‌ها: فیض کاشانی، جبر، اختیار، اضطرار در اختیار، تفویض اختیار به انسان، امر بین الامرین.

alifarsi@shirazu.ac.ir
alirezazareie.110@chmail.ir

* عضو هیئت علمی گروه فلسفه و کلام اسلامی دانشگاه شیراز
** دانش آموخته فلسفه و کلام اسلامی

تاریخ پذیرش: ۹۴/۳/۲

تاریخ دریافت: ۹۳/۱۲/۱۱

فصلنامه فلسفه و کلام اسلامی آینه معرفت

دانشگاه شهید بهشتی، بهار ۹۴

Research Journal of Islamic Philosophy and
Theology of Shahid Beheshti University

کد مقاله : ۴۶۸۶

بررسی تطبیقی ماهیت روح القدس و کارکردهایش از دیدگاه فیلون و پولس

طاهره محمدیان عمرانی*

رضا گندمی نصرآبادی**

چکیده

در این مقاله ماهیت روح القدس و کارکردهایش از دیدگاه فیلون و پولس بحث می‌شود. از نظر فیلون روح القدس یا روح الهی صرفاً وسیله ارتباط خدا با انسان است و تنها کارکردش، نبوت و پیشگویی است؛ کارکردی که در سنت یهودی هم وجود داشت. همچنین فیلون روح الهی را که مطابق نص کتاب مقدس، موجب نبوت است، با جذب یا تصرف الهی در فلسفه افلاطون ترکیب می‌کند. به نظر می‌رسد روح القدس از دیدگاه وی نوعی فرشته است، اما روح القدس از نظر پولس شخصی واقعی است که برخوردار از اراده، احساس و محبت است. کارکردهای روح القدس همان است که در عهد عتیق آمده؛ البته پولس آنها را بسط داده است. پولس برای روح القدس ثمراتی چون محبت، صلح و آشتی، بردباری و نیکی به دیگران قائل است. آنچه مهم و شایان ذکر است معنای جدیدی است که پولس به روح القدس می‌دهد؛ او اعتقاد به روح القدس را در کنار اعتقاد به خدای واحد یهودی و اعتقاد مسیحی به مسیح قرار می‌دهد و در واقع زمینه را برای شکل‌گیری آموزه تثلیث فراهم می‌کند.

کلیدواژه‌ها: روح القدس، روح الهی یا روح نبوی، فیلون، پولس.

omrani6827@gmail.com
rgandomi@ut.ac.ir

* دانشجوی دکتری مطالعات تطبیقی ادیان - دانشگاه ادیان و مذاهب قم
** عضو هیئت علمی گروه فلسفه دانشگاه تهران (پروفسور)

تاریخ پذیرش: ۹۴/۳/۱۲

تاریخ دریافت: ۹۳/۹/۲۴

AYENEH MA'REFAT

(Research Journal of Islamic Philosophy and Theology)

No. 42/ Vol. 15/ Spring 2015

Proprietor

Shahid Beheshti University
Faculty of Theology and Religious Studies

Director

Hassan Saeidi, PhD

Editor-in- chief

Mohammad Ali Sheykh, PhD

Executive Manager

Zakaria Baharnezhad, PhD

Advisory Panel

Seyyed Ali Akbar Afjei, PhD; Reza Akbarian, PhD; Mohammad Ebrahimi V., PhD; Ghorban Elmi, PhD; Mohsen Javadi, PhD; Hassan Saeidi, PhD; Manoochehr Sanei, PhD; Mohammad Ali Sheykh, PhD

Reviewers

Mohammad Zakaria Baharnezhad, PhD; Esmaeil Darabkolai, PhD; Ebrahim Dadjoo, PhD; Ghorban Elmi, PhD; Maryam Salem, PhD; Abdolllah Salavati, PhD; Morteza Samnon, PhD; Misam sefidkhosh, PhD; Seyyed Mohammad Esmaeil Seyyed Hashemi, PhD;

Translator

Mohammad Reza Anani Sarab, PhD

Executive Editor

Forough Kazemi

Typesetter

Maryam Mirzaie

Address

*"Ayeneh Ma'refat" Office ,Faculty of Theology and Religious Studies,
Shahid Beheshti University, Evin, Tehran*

Postal Code

1983963113

www.sbu.ac.ir/maaref/ayenehmarefat

E-Mail:ayenehmarefat@sbu.ac.ir

Tel.Fax :+98-21-22431785   **Tel**:+98-21-29902527

Print & Binding: *Shahid Beheshti University Printing House*

Note: *The published articles are not the view points of the Quarterly .*

Ayneh Ma'refat is available in following Web Sites in fulltext form

www.ISC.gov.ir
www.SID.ir
www.magiran.com
www.noormags.com
www.srlst.com

Printed in :1394

The Possibility of Acquiring Absolute Thing-in-Itself Knowledge in Transcendental Wisdom

Mohammad Nejadi*
Ahmad Beheshti**
Yaser Salari***

Abstract

Mulla Sadra assumes two approaches toward the issue of the soul's acquisition of absolute, thing-in-itself knowledge. In his general approach based on common sense, he sheds doubt on the ability of the soul in gaining knowledge of the true nature of things. In his special approach, *Sadrolmote'allehin* reiterates the existence and perfection of soul perceptions and the unity of these perceptions and soul in the perception process to clarify this issue. From *Sadra's* perspective, the physical occurrence and existential Niggardliness of soul is the reason why it does not move beyond the perception of appearances and accidentals. He attributes the soul's intensification to the unity of soul and its existential perception process. *Mullasadra* believes that the more the soul expands in its unity with perception, the more it acquires the capacity to pass through the appearances of objects to obtain perceptions derived from the true nature of objects.

Key Terms: *knowledge, unity, soul, intensification.*

---

* Islamic Azad University, Bandar Abbas Branch

mnejati1361@yahoo.com

** University of Tehran

*** Islamic Azad University, Kerman Branch

**Farabi's Definition of Metaphysics Based on Being Qua Being
(Derived from *Al-Jam' bayna ra'yay al-'akimayn*, *al-Borhan*, , *Iḥṣā' l-
'ulūm* , *Aghrād* and *Ta'liqat*)**

Leila Kiankhah *

Abstract

In his works, Farabi expresses three viewpoints in defining Metaphysics; two of which based on being qua being are discussed in the present article. Farabi in *Kitab al-Jam' bayna ra'yay al-'akimayn* and *al-Borhan*, defines wisdom (or first philosophy) as the science of being qua being that includes particular sciences (Theology, Mathematics, Physics and Politics or Ethics). This view expressed in his works is a basic interpretation of the term being qua being whose origins goes back to the commentary of Alexander of Aphrodisiac on Aristotle's *Metaphysics*. In his commentary, Alexander deals with a being which in some cases is the accurate interpretation of the being qua being. Ultimately, it is wisdom which includes wisdom in the proper sense (whose subject matter is eternal and unmoved things) and physics (whose subject matter is natural things). Farabi's ultimate viewpoint in the definition of metaphysics can be seen in *Iḥṣā' l-'ulūm* , *Aghrād* and *Ta'liqat* where he puts Metaphysics alongside physics, mathematics and civics. In *Aghrād* where he specifically deals with the definition and the subject matter of Metaphysics he elevates this viewpoint to its highest point. In *Ta'liqat* in accordance with *Aghrād*, Farabi offers his most accurate commentary on being qua being.

Key Terms: *Farabi, metaphysics, theology, philosophy,*

al-Borhan, Al-Jam' bayna ra'yay al-'akimayn, Iḥṣā'

l-'ulūm , Aghrād and Ta'liqat.

A Comparative Study of Soroush's Views on Prophetic Experience and the Avicennian Study of Divine Revelation

Ali Reza Naderi *

Sayed Mohammad Esmail Sayed Hashmei**

Abstract

Over the past two decades, subsequent to the Muslim thinkers' encounter with Christian theology and for the purpose of explaining some theological issues, some new theories on revelation have appeared in Iran's intellectual and cultural spheres. One of these theories has been formulated as the prophetic experience. The founder of this theory claims that his theory is not new and was in fact borrowed from Farabi and Avicenna. In order to evaluate this claim, we first review Avicenna's views on revelation and then compare the views of the two philosophers. It appears that although some of Avicenna's views bear resemblance to Sroush's theory, there is a major difference between the two in the sense that fallibility of revelation has not been the conclusion reached by Avicenna.

Key Terms: *prophecy, revelation, miracle, prophet,*

God's words.

---

* Research Institute of Human Sciences and Cultural Studies

** Shahid Beheshti University

alirezan32@gmail.com
m-hashemy@sbu.ac.ir

Analysis of Ashari's and Sadraei's Interpretation of the Reality of Divine Word

Mohsen Pirhadi*

Mohamad Reza Karimi Valla**

Abstract

One of God's attributes that has been referred to in the Holy Quran is speech. To provide argumentative answers to the questions raised about the reality of God's word, Muslim scholars have provided insights among which those of Molla Sadra and Fakre Razi depict their originators' depth of thought. The present paper is aimed at a comparative study of their insights. Fakhre Razi considers the real word as the meanings emanated from the true nature of the speaker. With an emphasis on their independence from human nature, he introduces the Quranic verses as evidence for God's speech. But Molla Sadra, based on this interpretation that speech is the expression of what is derived from the nature of the speaker, suggests that the divine word includes all kinds of creatures and God's acts and on this basis God is the Speaker. To clarify the stations of the divine word, he introduces the world of order as the highest order speech, the world of the body as the middle order speech, and the world of religion as the lowest order speech. Regardless of the agreement between Fakhre Razi and Molla Sadra on the literal word and the existence of other states for the word, there are some differences between the two with regard to the qualities and the characteristics of these states.

In addition to the comprehensiveness of Molla Sadra's idea, the present study concludes that the true senses of some of the Quranic verses are more consistent with Sadraei's ideas.

Key Terms: *divine word, Fakhre razi, Molla Sadra, reality of word, sensual word, literal word.*

---

* University of Qom

m.pirhadi22@gmail.com

** University of Qom

r.karimivala@qom.ac.ir

Celestial World as Introduced in the Holy Quran and the Effects of Belief in Its Reality

Esmail Darabaklali*
Seyed Mojtaba Jalali**

Abstract

One of the Quranic teachings that we are familiar with is the existence of spiritual realms for the universe called *celestial worlds*. Based on this theory, analysts of the celestial world believe in a heavenly phase for every creature. Through lexicographers', sages', and Gnostics' viewpoints and based on Biblical interpretations and traditions we have come up with the idea that the celestial world is the true nature of the universe encircled by God in such a way that all beings act in the right way due the divinity and mightiness of God. Thus it is an indication that this world is comprehensible and that the most thorough way to reach an understanding of the world is through thinking and acting simultaneously. From an ontological point of view, celestial worlds are worlds involving the spirits of beings in the actual world with different ranks. The present paper's main concern is the possibility of comprehending the nature of this Quranic teaching, its proof, its clarification, the necessity of believing in it and its effects on human beings – insightful effects, perfection, and ethical tendencies.

Key Terms: *celestial world, self, levels of essence, human being, volution.*

---

* Shahid Beheshti University

** Shahid Beheshti University

mjalali@yahoo.com

Faiz Kashani's Initiative in His Delineation of Meliorism Theory

Ali Reza Farsinezhad*

Ali Reza Zarei**

Abstract

The present paper aims at examining the issue of determinism and free will from the perspective of Faiz Kashani. The conclusion is that he is a proponent of the notion of meliorism; however, his delineation is different from the ones provided before him. To explain this theory, he has drawn on an innovative notion entitled "delegation of free will to human beings". Despite his efforts to reject determinism and free will and provide proof for meliorism, he has apparently got very close to the notion of delegation though his view of delegation is different from the ones commonly used, because delegation means man's independence in his voluntary acts and the denial of God's agency. In contrast, his notion of "delegation of free will to humans" is not incompatible with God's agency; because as God has the authority to force man to do a specific act, He could delegate free will to him. This notion is not only compatible with the generality of divine agency and divine ordination but it does reiterate it.

Key Terms: *Faiz Kashani, determinism, free will, compulsion in free will, delegation of free will to man, meliorism.*

---

* University of Shiraz

**

alifarsi@shirazu.ac.ir
alirezazareie.110@chmail.ir

A Comparative Study of The Holy Spirit and Its Functions from Philo's and Paul's Perspectives

Tahereh Mohammadian Emrani*
Reza Gandomi Nasrabadi**

Abstract

The present paper is an attempt to discuss the nature of *The Holy Spirit* and its functions from the viewpoints of Philo and Paul. According to Philo, *The Holy Spirit* or *The Divine Spirit* is only an instrument through which God communicates with man and its only function is prophecy; a function which was part of the Jewish tradition. He also combines *The Divine Spirit*, which is the cause of prophecy based on the *Holy Scripture*, with divine inspiration or possession in Plato's philosophy. But according to Paul, *The Holy Spirit* is not only an effective power, but it is also considered a person with agency, feeling and emotions. The functions of *The Holy Spirit* are the ones mentioned in the Old Testament. In fact, Paul has expanded them. He holds that *The Holy Spirit* has effects such as charity, peace and beneficences. What is important is the new meaning which Paul gives to *The Holy Spirit*. He cites the belief in *The Holy Spirit* along with the Jews' belief in one God and the Christian belief in Christ. In fact he paves the way for the formation of the doctrine of trinity.

Key Terms: *The Holy Spirit, The Divine Spirit, Philo, Paul.*

---

*Qom University of Religions and Denominations mrani6827@gmail.com

** University of Tehran, Qom Campus rgandomi@ut.ac.ir